

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜKENMİŞLİK VE KPSS KAYGI DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Examination Of Physical Education And Sports Teacher Candidates' Burnout And Kpss Anxiety Levels In Terms Of Various Variables

Doç. Dr. Hüdaverdi MAMAK

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Niğde, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-0842-5949

Ahmet TEMEL

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-9215-6106

Cite As: Mamak, H. & Temel, A. (2021). "Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmen Adaylarının Tükenmişlik Ve KPSS Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(51): 2771-2774

ÖZET

Bu araştırmada beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Tarama modelinde yürütülen çalışmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 203 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma da veri toplama aracı olarak Karacanta (2009) tarafından geliştirilen "KPSS Kaygı Ölçeği" ve Schaufeli vd., tarafından geliştirilen ve Çapri vd., (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan "Maslach Tükenmişlik ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, tanımlayıcı istatistikler, t-testi ve korelasyon analizleri kullanılmış, yorumlanmasında ise .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Bulgulara göre; Tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeyleri orta düzeydedir. Tükenmişlik ve KPSS kaygı puanları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Cinsiyet değişkenine göre tükenmişlik puanlarında anlamlı farklılığa rastlanmazken KPSS kaygı durumlarına göre kadın öğrencilerin daha kaygılı durumda olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin tükenmişlik seviyelerinin ortalamadan az olduğu ve KPSS kaygı durumlarının optimal seviyede olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi ve spor, öğretmen adayları, kpss kaygısı, tükenmişlik

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the burnout and KPSS anxiety levels of physical education and sports teacher candidates. The sample of the study carried out in the screening model consisted of 203 teacher candidates studying at Niğde Ömer Halisdemir University, physical education and sports teaching department in the 2021-2022 academic year. "KPSS Anxiety Scale" developed by Karacanta (2009) and "Maslach Burnout Scale" developed by Schaufeli et al. and adapted into Turkish by Çapri et al. (2011) were used as data collection tools in the research. Descriptive statistics, t-test and correlation analyzes were used in the analysis of the data, and a significance level of .05 was taken into account in the interpretation. According to the findings; Burnout and KPSS anxiety levels are moderate. No significant relationship was found between burnout and KPSS anxiety scores. While no significant difference was found in burnout scores according to gender variable, it was determined that female students were more anxious compared to KPSS anxiety levels. As a result of the research, it was seen that the burnout levels of the students were less than the average and their KPSS anxiety levels were at the optimal level.

Keywords: Physical education and sports, teacher candidates, KPSS anxiety, burnout

1. GİRİŞ

Toplumların ve bireylerin yaşamlarını derinden etkileyen "tükenmişlik" kavramı ilk kez 1969 yılında "Bradley" tarafından, ardından 1974 yılında Amerikalı psikolog "Herbert Freudenberger" tarafından açıklanmıştır. Farklı yazarlar tükenmişlik üzerinde durarak bunun bir sendrom olduğunu ifade etmişlerdir. Maslach tükenmişlik sendromunu; "kişinin iş yaşamında ve diğerleriyle ilişkilerinde olumsuzluklara yol açan özsaygı yitimi, kronik yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duygularının gelişimi ile birlikte seyreden fiziksel tükenme, duygusal tükenme ve entelektüel tükenme" olarak ifade etmiştir (Özçelik Sözer, 2018). Tanımdan da anlaşılacağı üzere tükenmişlik sendromu sadece fiziki bir yıkılış hali değil, bireyde duygusal, sosyal ve zihinsel alanlarına da etki etmektedir (Silah, 2005).

Öğretmenlik meslek yaşamına başlama sürecinde olan lisans öğrencileri birçok uyarıcı tarafından pozitif ya da negatif olarak etkilenmektedir. Negatif etkiler sonucunda öğretmen adayları sebebiyle tükenmişlik sendromuna maruz kalmaktadır (Barutçu ve Serinkan 2008). Bunlardan bir tanesi de öğretmenlerin mesleğe başlangıç yapabilmesi için "Kamu Personeli Seçme Sınavı"nda (KPSS) başarılı olmaları gerekmektedir. Tüm öğretmenlik branşları gibi beden eğitimi öğretmen adayları da bu sınava tabi olmak durumundadır. Bu sınav lisans öğrencileri üzerinde psikolojik sorunlara yol açmakta ve öğrencilerin zorlanmalarına yol

açmaktadır (Tümkiye vd. 2007). Psikolojik sorunların akabinde öğretmen adayları üzerinde kaygı oluşmaktadır (Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013).

Literatür incelendiğinde beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının orta düzeylerde olduğu ile ilgili çalışma bulguları mevcuttur. Kalemoglu Varol vd., (2014)'un araştırmasında beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki kaygı durumunun öğretmenliğe bakış açısını etkilediği sonucuna varmışlardır. Taşğın (2006) Beden eğitimi öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin orta düzey kaygıları olduğunu ve kadın öğrencilerin erkeklerden daha kaygılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dursun ve Karagün (2012) Besyo öğrencilerinin orta düzeyde kaygılı olduğu sonucuna varmışlardır. Ünlü ve Erbaş (2018) beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının mesleki kaygı durumları akademik öz yeterliğini önemli ölçüde yordayıcı özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Mesleki kaygı durumlarının tespit edilip gerekli önlemleri almak açısından araştırma sonuçları oldukça önem taşımaktadır. Buradan hareketle araştırma, spor bilimleri fakültesi beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kpss kaygı düzeyleri ve tükenmişliklerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli tercih edilmiştir. Bu model, geçmişte veya hali hazırda olan bir durumu olduğu gibi tespit etmeyi amaçlar (Karasar, 2017: 109).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören 3 ve 4. sınıf beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünden 111 kadın, 92 erkek olmak üzere toplam 203 gönüllü öğretmen adayı oluşturmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri Tablosu

Sınıfı	Cinsiyet				Toplam
	Erkek		Kadın		
	f	%	f	%	
3	27	45	33	55	60
4	65	45,50	78	54,50	143
Toplam	92	45,32	111	54,68	203

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Karaçanta (2009) tarafından geliştirilmiş KPSS kaygı ölçeği ve Schaufeli vd., (2002) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Çapri vd., 2011 tarafından yapılan Maslach tükenmişlik envanteri öğrenci formu kullanılmıştır.

KPSS kaygı ölçeğinin 8 (2, 3, 6, 9, 10, 11, 15, 19) maddesi olumsuz ve 11 (1, 4, 5, 7, 8, 12, 13, 14, 16, 17, 18) maddesi olumlu olmak üzere toplam 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Genel kaygı (1,2,3,4,5,6,7,8,9), Görünüm endişe (10,11,12,13), gelecekle ilgili endişeler (14,15,16) ve sınava hazırlık (17,18,19) olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. 5'li likert tipindeki ölçekten alınacak toplam puanlar 19-95 puan arasında değişiklik göstermektedir. Genel kaygı ölçeklerinde olduğu gibi orta düzey kaygı puanlarının alınması beklenmektedir.

Maslach tükenmişlik envanteri-öğrenci formunun 13 maddesi bulunmaktadır. Tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinlik alt bölümlerinden oluşur. 5'li likert tipindeki ölçekten alınacak toplam puanlar 13-65 arasında değişmekte olup, alınan yüksek puanlar tükenmişliğin arttığını ifade etmektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 24 programı kullanılmıştır. Normallik analizleri sonucunda veriler normal dağıldığından karşılaştırmalarda t testi yapılmıştır. ayrıca iki ölçek arasında ilişkiye bakmak için korelasyon analizi yapılmıştır. Veriler, aritmetik ortalama (x), standart sapma, frekans ve yüzdeler şeklinde ifade edilerek yanılma düzeyi .05 olarak alınmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 2: Öğretmen adaylarının tükenmişlik ve kpss kaygı puanları

Ölçekler	N	Min	Max	$\bar{x}$	SS
Tükenmişlik	203	1	5	2,44	,83
KPSS Kaygı	203	1	5	2,72	,64

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının tükenmişlik puanlarının 2,44 olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının KPSS kaygı puanları ise 2,72'dir. Öğretmen adaylarının orta seviyenin altında tükenmişlikleri ve optimal düzeyde KPSS kaygıları bulunmaktadır.

Tablo 3: Öğretmen adaylarının tükenmişlik ve kpss kaygı puanlarına ait korelasyon analizi sonuçları

		KPSS Kaygı	Tükenmişlik
KPSS Kaygı	Pearson Korelasyon Katsayısı	1	,032
	p		0,65
	N	203	203
Tükenmişlik	Pearson Korelasyon Katsayısı	,032	1
	p	0,65	
	N	203	203

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmen adaylarının tükenmişlik puanları ile KPSS kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4: Öğretmen adaylarının tükenmişlik ve kpss kaygılarının cinsiyete göre karşılaştırması

	Cinsiyet	N	x	SS	t	p
Tükenmişlik	Erkek	92	31,41	7,85	-0,272	0,786
	Kadın	111	31,69	6,85		
KPSS Kaygı	Erkek	92	51,05	9,61	-3,940	0,000*
	Kadın	111	56,13	8,71		

($p<.05^*$)

Tablo 4 incelendiğinde, cinsiyete göre tükenmişlik puanlarında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. KPSS kaygı puanlarında ise kadın öğrencilerin puanları anlamlı derecede erkek öğrencilerden yüksektir ($p<.05$). Kadın öğrencilerin daha kaygılı olduğu söylenebilir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının tükenmişlik puanları ortalamasının biraz altında ve KPSS kaygı durumları optimal düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyete göre kadın öğrencilerin daha kaygılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İki ölçek arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Yapılan çoğu araştırma sonuçlarına göre sporla ilgilenen bireylerin kaygı düzeyi orta düzey ve daha düşük seviyelerde olduğu bilinmektedir. Bu durum, sporun ruhsal duruma etkisinin olduğunun da bir göstergesidir. Bununla paralel olarak Taşgın (2006) araştırmasında beden eğitimi öğretmen adaylarının kaygılarını orta seviyelerde bulunmuştur. Günümüze yaklaştıkça da bu durum değişmemiştir. Özellikle 4+4+4 eğitim sistemine geçişle birlikte Milli Eğitim Bakanlığının beden eğitimi öğretmenlerine ihtiyacı artmış ve böylece atama sayıları artmıştır. Bununla paralel olarak Dursun ve Karagün (2012)'ün araştırmasında da kaygı durumları orta seviyelerde bulunmuştur. Kaygı durumunu birçok durum etkilemektedir. Bunların başında KPSS gelmektedir. KPSS önemli etken olmakla birlikte MEB'in beden eğitimi öğretmenliğine ayırmış olduğu kadro sayısı da bu durumu doğrudan etkilemektedir. Kaygı durumlarının artması öğretmenlerin mesleğe bakış açılarını da olumsuz etkileyebilmektedir (Kalemoğlu Varol vd., 2014). Aynı zamanda kaygı durumları azaltıldığı zaman öğretmenlerin akademik öz yeterlikleri de artmaktadır (Ünlü ve Erbaş, 2018). MEB elbette ki akademik öz yeterliği yüksek öğretmenlerle çalışmak istemektedir. MEB ve bu aileye dahil olacak öğretmen adaylarının karşılıklı isteklere cevap verebilmesi için öğretmenlerin duygu kontrolünü iyi yapması; MEB'in ise ihtiyaçlara cevap verecek öğretmen alımları yapması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Barutçu, E., & Serinkan, C. (2008). Burnout syndrome: an important problem today, and a research study conducted in Denizli. *Ege Academic Review*, 8(2), 541-561. <https://dergipark.org.tr/en/download/article->

Çapri, B, Gündüz, B., & Gökçakan, Z. (2011). Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu (MTE-ÖF)'nin Türkçe'ye Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (1), 134-147.

Çapulcuoğlu, U., & Gündüz, B. (2013). Öğrenci tükenmişliğini yordamada stresle başa çıkma, sınav kaygısı, akademik yetkinlik ve anne-baba tutumları. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 201-218. <https://dergipark.org.tr/pub/ebader/issue/44692/555214>

Dursun, S. & Karagün, E. (2012). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi: Kocaeli üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu son sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 93-112. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kosbed/issue/25695/271163>

Kalemoğlu, Varol. Y., Erbaş, M. K., & Ünlü, H. (2014). Beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordama gücü. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 113-123. DOI: 10.1501/Sporm_0000000259

Karaçanta, H.(2009). Öğretmen adayları için kamu personeli seçme sınavı kaygı ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenirlik çalışması), *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 50-57.

Karasar, N. (2017). *Bilimsel İrade Algı Çerçevesi ile Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (32. basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Özçelik Sözer, B. (2018) *duygusal fiziksel çöküntü durumu tükenmişlik* [Rapor]. *Tükenmişlik sendromu nedir* [Rapor]. Hürriyet gazetesi.

Silah, M. (2005). *Endüstride çalışma psikolojisi*, [Rapor]. Ankara : Seçkin Yayınevi.

Taşgın, Ö. (2006). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının meslekî kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14 (2), 679-686. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/49104/626644>

Tümkaya, S., Aybek, B., Çelik M. (2007). KPSS'ye girecek öğretmen adaylarındaki umutsuzluk ve durumluk-sürekli kaygı düzeylerini yordayıcı değişkenlerin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(2), 953 - 974. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TnpFM01qUTA/kpss-ye-girecek-ogretmen-adaylarindaki-umutsuzluk-ve-durumluk-surekli-kaygi-duzeylerini-yordayici-degiskenlerin-incelenmesi>

Ünlü, H., & Erbaş, M. K. (2018). Beden eğitimi öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlikleri ve mesleki kaygıları. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 15-25. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tusbid/issue/37884/419467>